

เรื่องที่
6

**ความเชื่อ การบวงสรวง
ในสังคมไทย**
Belief oblation In Thai society

สุรียนต์ หลาบหนองแสง¹

1 อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรัตนนครพนม

● บทนำ

เมื่อกล่าวถึงความเชื่อในสังคมไทย สังคมไทยมีความเชื่อที่หลากหลายและมีพิธีกรรมประเพณีต่างๆ มีรูปแบบและวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกันไป ความเชื่อส่วนใหญ่เกิด จากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เมื่อสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นมีผลต่อวิถีชีวิตมนุษย์ ทั้งให้ คุณประโยชน์และให้โทษ แล้วมนุษย์ไม่สามารถค้นหาสาเหตุมาอธิบายได้ ทำให้เกิดความหวาดกลัวขึ้น และความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย จึงเป็นความเชื่อตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เป็นความเชื่อที่มุ่งเน้น พระรัตนตรัยหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เชื่อเรื่องกรรม กฎแห่งกรรม ใครทำกรรมใดไว้ ผลกรรมนั้นจะตามสนอง อย่างไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ และยังมีความเชื่อว่าสัตว์โลกทั้งหลาย ย่อมเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร ซึ่งเป็นความเชื่อตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น รวมความเชื่อนั้นยังได้มีวิวัฒนาการตามลำดับขั้นอีกมากมาย เช่น ความเชื่อในธรรมชาติ ความเชื่อระดับต่ำสุดของมนุษย์ คือความเชื่อในธรรมชาติ เพราะธรรมชาติเกิดอยู่ข้างเคียงกับมนุษย์ ความเชื่อในคติถือผีสิง เทวดา วิวัฒนาการแห่งความคิดของมนุษย์เกิดขึ้น ดังนั้น สังคมไทยมีความเชื่อดั้งเดิม โดย ลักษณะความเชื่อของคนในสังคมไทยมีการปรับเปลี่ยนไปจากความเชื่อดั้งเดิม ทั้งนี้ เพราะการได้ติดต่อสัมพันธ์กับโลกภายนอก จึงทำให้ได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมอื่นๆ จนทำให้สภาพสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับลักษณะคติความเชื่อในสังคมไทยโดยทั่วไป ความเชื่อเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น เมื่อเกิดเป็นระบบขึ้นในสังคมมักเรียกว่า ศาสนา มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงสถาบันต่างๆ ทั้งใน ด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมปัจจุบัน ซึ่งเราปฏิเสธไม่ได้เลยว่าคุณความเชื่อต่างๆ ที่กล่าวมามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทย (พระครูใบฎีกาหัตถ์ กิตตินนโท, ผศ.ดร.(๒๕๖๓))

ดังนั้น เพื่อให้ความเชื่อของมนุษย์เราเป็นความเชื่อที่ประกอบไปด้วยปัญญาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรง เสริญผู้เขียนจึงขอนำแนวคิดเรื่องความเชื่อมากล่าวไว้เพิ่มเติมในบทความนี้

● เนื้อหา

แนวคิดของความเชื่อ

มนุษย์ทุกคนเกิดขึ้นมาพร้อมกับความเชื่อ และความเชื่อยังเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นกับมวลหมู่มนุษย์ ซึ่งมีอยู่มากมายและยังถือเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์ในสมัยโบราณ ส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสภาพธรรมชาติกับมนุษย์มาอธิบายกับสิ่งนั้นได้ จึงเกิดแนวความคิดว่า จะต้องมียุติธรรมสิ่งใดดลบันดาลให้เกิดขึ้นและเป็นไป แม้จะยังไม่รู้ว่าสิ่งนั้นคืออะไรและสิ่งนั้นต้องมีอำนาจซึ่งไม่สามารถบอกได้ว่าสิ่งที่เหนือธรรมชาตินั้นคืออะไร เป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สิ่งลึกลับที่มองไม่เห็นตัวแทนและถือว่ามีอิทธิฤทธิ์อำนาจเหนือมนุษย์ให้คุณให้โทษ บันดาลให้เกิดความสุขและความทุกข์แก่มนุษย์และคิดหาวิธีการที่จะก่อให้เกิดผลในทางที่ดีเกิดความสุขให้กับตนเอง มนุษย์จึงมีการจินตนาการขึ้นตามความรู้สึกว่ามีสิ่งเหนือธรรมชาติ คือ เทวดา วิญญาณ นางไม้ ผีसाง ปีศาจ เป็นต้น ความเชื่อเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นมนุษย์ ดนัย ไชโยธธา ได้อธิบายไว้ว่า ความเชื่อสิ่งเหนือ ธรรมชาติย่อมมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ หมายถึงเชื่อในพลังอำนาจที่จะบันดาลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งในจักรวาล ความเชื่อในปัญญาของมนุษย์โดยใช้เหตุผล ไม่ยอมมอยู่ภายใต้อำนาจของสิ่งที่มองไม่เห็นและไม่สามารถพิสูจน์ได้ ความรู้เหตุผลคือลำดับสูงสุดแห่งปัญญาของมนุษย์เป็นมูลเหตุให้เกิดพระพุทธศาสนา (ดนัย ไชโยธธา, 2538) จะเห็นได้ว่าคนพื้นเมืองในสังคมไทยโบราณยังไม่รู้จักศาสนา พุทธและพราหมณ์ (ฮินดู) แต่ก็มีศาสนาผีเพราะนับถือผีพื้นเมืองของแต่ละเผ่าและอำนาจเหนือ ธรรมชาติ ผีพื้นเมืองมีหลายระดับ เช่น ผีเรือน ผีบ้าน ผีฟ้า พญาแถน ผีเหล่านี้ติดต่อกับคนได้ตาม ความเชื่อ โดยผ่านหมอผีที่เป็นผู้หญิงเรียกกันว่าคนทรงหรือร่างทรงทุกคนในเผ่าหรือในท้องถิ่นเดียวกัน ย่อมอยู่ภายใต้อำนาจทางพิธีกรรมของหมอผี (คนทรง) ที่เป็นผู้หญิงระบบความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับ ศาสนาผี คือความเชื่อเรื่องขวัญ กล่าวคือ มีความเชื่อว่าคนเรามีส่วนประกอบสำคัญอยู่ 2 ส่วน คือส่วน ที่เป็นตัวตนได้แก่ร่างกายกับส่วนที่ไม่เป็น

ตัวตนได้แก่ ขวัญ เป็นต้น ความเชื่อทางพุทธศาสนาของสังคมไทย ความเชื่อเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น เมื่อเกิดเป็นระบบขึ้นในสังคมมักเรียกว่า ศาสนา มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงสถาบันต่างๆ ทั้งในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม ความเชื่อและศาสนาจึงเป็นสถาบันหลักทางวัฒนธรรมความเจริญของสังคมโดยตรงในสังคมไทย และ วารสาร มจร. เลย. ปริทัศน์ (journal of mcu. loei review ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม-สิงหาคม 2563 Vol. 1 NO. 2 May – August 2020 58) เป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างแยกไม่ออก อาจกล่าวได้ว่าเราไม่ได้นับถือศาสนาอย่างเคร่งครัด แต่ก็มีได้ หมายความว่าความเชื่อและศาสนาจะมีบทบาทด้อยลงไป การนับถือศาสนาของคนไทยเป็นเรื่องสำคัญ ที่จะหล่อหลอมให้สังคมไทยเป็นไปในแบบอย่างที่เราเรียกว่า “อย่างไทย” และมีเอกลักษณ์เป็นไทย ลักษณะความเชื่อและศาสนาที่อยู่ในสังคมไทยหรือเรียกว่า “แบบไทยๆ” สังคมไทยเป็นสังคมพุทธหรือ จะเรียกอารยะธรรมไทยว่าเป็นอารยะธรรมพุทธศาสนาได้หรือไม่อย่างไร ความเชื่อและศาสนาใน วัฒนธรรมแขนงต่างๆ ในแง่การสร้างสรรค การยกระดับวัฒนธรรมและความสืบเนื่องทางวัฒนธรรมจนกลายเป็นอารยะธรรม ศาสนาและความเชื่อเป็นทั้งเหตุโดยตรงและโดยอ้อมที่ทำให้เกิดอารยะธรรมในสังคมหรือของชนชาติใดชนชาติหนึ่ง อาจจะไม่แผ่ขยายไปสู่ที่ต่างๆ จากจุดศูนย์กลาง อารยะธรรมนั้น เช่น พุทธศาสนา คริสต์ศาสนา ศาสนาอิสลามซึ่งเป็นศาสนาหลักที่สร้างอารยะธรรมและมีส่วนสร้างอารยะธรรมของหลายชาติหลายภาษาเป็นจักรกลสำคัญในการเปลี่ยนแปลงของอารยะธรรมโลกในปัจจุบัน สำหรับด้านความเชื่อของคนไทยก็ไม่ได้แตกต่างจากชนชาติอื่นๆ คือมีความเชื่อถือในเรื่อง โสยศาสตร์ ผีสางเทวดา เชื่อในสิ่งที่มองไม่เห็นและมีอำนาจที่จะบันดาลเหตุร้ายเหตุดี ให้แก่มนุษย์ได้ การที่คนไทยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบรรพชนชาติและสิ่งที่เหนือธรรมชาติ คนไทยจึงมีความเชื่อในสรรพสิ่งอันเป็นวิสัยของมนุษย์ที่ต้องการดำรงอยู่ด้วยความรู้สึกสมดุลกกับบรรพชนชาติ และเป็นการสร้างกุศโลบายให้มีความรักและความหวงแหน สิ่งที่คุณประโยชน์ในการดำรงชีวิต ความเชื่อของคนไทยแต่เดิม คือ “ผี” ได้แก่

ผีบรรพบุรุษ ผีฟ้า (แกน-เทวดา) ผีนา (แม่ขวัญข้าว-แม่โพสพ) ผีดิน (แม่ธรณี) ผีน้ำ(แม่ คงคา) เป็นต้น ทั้งนี้เพราะคนไทยในสมัยก่อนถือว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งในธรรมชาติ ซึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใน ธรรมชาติสามารถที่จะคลับันดาลให้ทั้งความอุดมสมบูรณ์และความวิบัติภัยอันตรายทั้งปวง การไม่ทำลาย และทำร้ายธรรมชาติทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข จะเห็นได้ว่าการนับถือศาสนา และความเชื่อของคนไทยมีลักษณะพิเศษคือ นอกจากจะกราบไหว้บูชาพระพุทธรูปแล้ว ยังกราบไหว้บูชาศาลพระภูมิและผีสงเทวดา รวมทั้งพญานาคที่เหล่าสายมูทั้งหลายมีความเชื่อถือกัน จากที่กล่าวเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยนั้น จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมไทยนอกจากจะมี ลักษณะเป็นสากลเหมือนกับวัฒนธรรมของกลุ่มชนอื่นๆ แล้ว ยังมีลักษณะเฉพาะที่แสดงเอกลักษณ์แห่ง ความเป็นไทย แสดงลักษณะเฉพาะของกลุ่มตนหลายประการ จึงทำให้คนไทยทุกหมู่เหล่าสามารถอยู่ ร่วมกันด้วยความอบอุ่นและสงบสุข (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2543)

การที่กล่าวว่าสังคมไทยเป็นสังคมพุทธนั้น คงจะหมายได้เพียงว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักที่คนไทยโดยมากยอมรับนับถือ เมื่อพิจารณาตาม หลักฐานต่างๆ เช่น ตำนานก็จะเห็นการปรับเปลี่ยนทางความเชื่อ จากความเชื่อดั้งเดิมทั้งการปรับ โดยสันติหรือปรับโดยขัดแย้งในส่วนที่เพื่อรับพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์เข้ามาจนกลายเป็นหลักของ ความเชื่อแล้ว เมื่อมีศาสนาอื่น ความเชื่อและศาสนายังเป็นบ่อเกิดของศิลปะแขนงอื่นๆ เช่น ประติมากรรม มีทั้งรูปสลัก ลายเส้น รูปปั้น เรื่องราวทางพุทธศาสนามักปรากฏเป็นจิตรกรรมฝาผนังอันเป็นเสมือนบทเรียนทางศาสนาในลักษณะภาพวาดที่สอนคติธรรมทางพุทธศาสนาโดยตรง (อมรรัตน์ จันทรเพ็ญสว่าง, 2537) หากกล่าวถึงปรากฏการณ์หนึ่งของชาวพุทธที่มีความเชื่อเหล่านี้นำไปสู่พิธีกรรม วารสาร มจร. เลย ปรีทัศน์ (journal of mcu. loei review ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม-สิงหาคม 2563 Vol. 1 NO. 2 May – August 2020 59) ตามบริบทของความเชื่อนั้นๆ ด้วยเช่นกัน ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อทางพระพุทธศาสนากับ พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาพบว่า ความเชื่อส่วนใหญ่

ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางพุทธศาสนา คือ ความเชื่อในการปฏิบัติธรรมรองลงมา คือความเชื่อในเรื่องการสวดมนต์ ความเชื่อในเรื่องการถือศีล กิน เจ เลี้ยงพระ ถวายสังฆทานและความเชื่อในการทอดกฐินผ้าป่าทำบุญสาธารณประโยชน์ เป็นต้น (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ และนิภาวรรณ วิรัชนิภาวรรณ, 2533) ลักษณะคติความเชื่อในสังคมไทยโดยทั่วไป สังคมไทยมีความเชื่อดั้งเดิม โดยลักษณะความเชื่อของคนในสังคมไทยมีการปรับเปลี่ยนไป จากความเชื่อดั้งเดิม ทั้งนี้เพราะการได้ติดต่อสัมพันธ์กับโลกภายนอกทำให้ได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมอื่นๆ จนทำให้สภาพสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น ศาสตราจารย์พระยาอนูมานุราชชน ได้กล่าวใน หนังสือเรื่อง วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ของไทยว่าเริ่มแรกนั้นความเชื่อของคนไทยแต่เดิมคงไม่ต่าง จากชาติอื่นๆ คือเชื่อในสิ่งที่มองไม่เห็นว่ามีอำนาจเหนือคนอาจบันดาลให้ ทั้งคุณและโทษความเชื่อ ดังกล่าวเป็นการเชื่อถือผีสางเทวดาแบ่งได้ 4 ประการ คือ

1. ความเชื่อเรื่องผีสางเทวดา เป็นความเชื่อเรื่องผีสางเทวดาเป็นปรากฏการณ์ทั่วไปทาง ศาสนาในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในสังคมไทยยังมีความเชื่อเช่นนี้ อย่างมั่นคง ปรากฏแทรกอยู่ใน เรื่องต่างๆ และความเชื่อดั้งเดิมยังเข้าไปอยู่ในเรื่อง กฎหมาย กระบวนการทางกฎหมายอีกด้วย

2. การนับถือบรรพบุรุษ การนับถือบรรพบุรุษนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับระเบียบ ประเพณีของ ครอบครัวโดยเฉพาะเรื่องการแต่งงาน จะต้องมีการบูชาบรรพบุรุษ เป็นอันดับแรก ระเบียบระบบต่างๆ ที่เกิดจากการนับถือผีสางเทวดา บรรพบุรุษนี้เป็นพื้นฐานโดยตรงของสิ่งที่เรียกว่า “จารีต” หรือ “จารีต ประเพณีในสังคม” ซึ่งเป็นพื้นฐานของกฎหมายดั้งเดิมของไทย

3. ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องข้าว สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรมีเรื่องการ เพาะปลูกโดยเฉพาะ เรื่องการปลูกข้าวเป็นเรื่องสำคัญ ประเพณีที่เนื่องด้วยข้าว มีตั้งแต่การเริ่มไถนา มีพิธีของหลวงเป็นปฐม เรียกว่า “พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ” เมื่อข้าวตั้งท้องมีพิธีทำขวัญข้าว มีการบูชาแม่โพสพ ซึ่งเป็นเทพีแห่งข้าว ประเพณีสืบเนื่องด้วยข้าว เช่น การรวมกันทำฝายทำนบการลงแขก คือ การรวม แรงกันไปช่วยเกี่ยวข้าว การละเล่นต่างๆ อันเนื่องด้วยข้าว เป็นต้น

4. ความเชื่อเรื่องโลกจักรวาลและกำเนิดคนและสัตว์คนไทยมีตำนานเล่าเรื่องกำเนิดโลก จักรวาลและการสร้างคน สัตว์ อยู่หลายสำนวน สรุปเป็นสำคัญ 3 อย่าง ตำนานกลุ่มแรก มีจุดสำคัญอยู่ที่แถนหรือผีฟ้า กล่าวไว้ว่า แถน เป็นผู้สร้างทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นผู้วางกฎระเบียบ และควบคุมดูแลให้ มนุษย์อยู่ในระเบียบและลงโทษเมื่อมนุษย์ประพฤติผิด วารสาร มจร. เลย บริทัศน์ (Journal of mcu. loei review ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม-สิงหาคม 2563 Vol. 1 NO. 2 May - August 2020 60)

สังคมไทยยังมีความเชื่อตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เข้าใจหลักธรรมเรื่องกรรม และยังได้นำความเชื่อเรื่องกรรมในศาสนาอื่นมาปะปนจนเข้าใจว่าเป็นคำสอนในพระพุทธศาสนาความเชื่อที่ผิดหลักกรรมในทางพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในติตถายตนสูตรว่า บุคคลจะได้รับสุขหรือทุกข์เป็นเพราะสาเหตุจากกรรมที่ทำไว้ในชาติก่อนทั้งสิ้นเป็นเหตุเรียกว่า ปุพเพตเหตุวาท บุคคลจะได้รับสุขหรือทุกข์ เป็นเพราะสาเหตุจากการเนรมิตของพระเป็นเจ้าผู้ยิ่งใหญ่เรียกว่า อีสสร นิมมานเหตุวาท บุคคลจะได้รับสุขหรือทุกข์ไม่ได้มีสาเหตุมาจากปัจจัยใดๆ ทั้งสิ้น เรียกว่า อเหตุปัจจัย วาท (อง. ติก. (ไทย) 20/62/238.) พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงผลของความเชื่อดังกล่าวทำให้สัตว์เร่ร่อนไป เกิดไม่มีที่สิ้นสุด และเป็นความเชื่อที่จัดอยู่ในหลักอภิวาทะ หมายถึง การกระทำทุกอย่างไม่มีผล ทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว ความเชื่อดังกล่าวเป็นการปฏิเสธหลักธรรมเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนา เพราะพระพุทธศาสนาสอนให้เชื่อว่าสุข ทุกข์ทั้งปวง เกิดขึ้นเพราะกรรม คือการกระทำอันประกอบด้วยเจตนา ไม่ได้หมายความว่าเกิดขึ้นเพราะกรรมเก่าทั้งหมด ไม่ใช่เกิดขึ้นเพราะพระผู้เป็นเจ้าบันดาลและไม่ได้ เกิดขึ้นลอยๆ โดยไม่มีเหตุและปัจจัยการเชื่อตามลัทธิทั้ง 3 จะทำให้เป็นผู้ที่ขาดฉันทะและความเพียร (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2545) เมื่อผสมผสานกับความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมใน พระพุทธศาสนาที่คลาดเคลื่อนไปจากหลักกรรมว่ากรรมดีให้ผลเป็นลาภ ยศ สรรเสริญ อันเป็นรูปธรรม ที่จับต้องได้และประกอบกับสังคมยกย่องคนดีคือคนที่มั่งร่ำรวยมีเกียรติและชื่อเสียงทำให้เกิดความ แสวงหาสิ่งเหล่านี้

ด้วยการทำทุกวิถีทางที่ให้ได้มา การเข้าใจและเชื่อเรื่องกรรมที่ผิดไปจาก คำสอนในพระพุทธศาสนานั้นในขั้นแรก มีผลต่อตนเองเป็นอย่างมาก เพราะผู้ที่เชื่อแบบผิดๆ จะมีการกระทำที่ไม่ เกรงกลัวและละอายต่อบาปส่งผลให้ต้องทุกข์ทรมานเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏไม่รู้จบสิ้นในขั้นต่อไป เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าความเชื่อคนในสังคมไทยเราได้รับอิทธิจากพระพุทธศาสนาโดยเชื่อตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นความเชื่อที่มุ่งเน้น

- เชื่อในพระรัตนตรัยหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เชื่อเรื่อง กรรม กฎแห่งกรรม ใครทำกรรมใดไว้ ผลกรรมนั้นจะตามสนอง อย่างไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้

- และศาสตราจารย์พระยาอนุนุมาณราชชน ได้กล่าวใน หนังสือ เรื่องวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆของไทยว่าเริ่มแรกนั้นความเชื่อของคนไทยแต่เดิมคงไม่ต่าง จากชาติอื่นๆ คือเชื่อในสิ่งที่มองไม่เห็นว่ามีอำนาจเหนือคนอาจบันดาลให้ทั้งคุณและโทษความเชื่อ ดังกล่าวเป็นการเชื่อถือ ผีสางเทวดาแบ่งได้ 4 ประการ คือ

1. ความเชื่อเรื่องผีสางเทวดา

2. การนับถือบรรพบุรุษ การนับถือบรรพบุรุษนี้เกี่ยวข้องกับตรง กับระเบียบประเพณีของครอบครัวโดยเฉพาะเรื่องการแต่งงาน จะต้อง มีเรื่องบูชาบรรพบุรุษเป็นอันดับแรก ระเบียบระบบต่างๆ ที่เกิดจากการ นับถือผีสางเทวดา บรรพบุรุษนี้เป็นพื้นฐานโดยตรงของสิ่งที่เรียกว่า “จารีต” หรือ “จารีต ประเพณีในสังคม” ซึ่งเป็นพื้นฐานของกฎหมาย ดั้งเดิมของไทย

3. ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องข้าว สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรมีเรื่องการเพาะปลูกโดยเฉพาะ เรื่องการปลูกข้าวเป็นเรื่องสำคัญ ประเพณีที่เนื่องด้วยข้าว มีตั้งแต่การเริ่มไถนา มีพิธีของหลวงเป็นปฐม เรียกว่า “พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ” เป็นต้น

4. ความเชื่อเรื่องโลกจักรวาลและกำเนิดคนและสัตว์ เป็นต้น

สังคมไทยยังมีความเชื่อตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเข้าใจหลักธรรมเรื่องกรรม และยังได้นำความเชื่อเรื่องกรรมในศาสนาอื่นมาปะปนจนเข้าใจว่าเป็นคำสอนในพระพุทธศาสนาความเชื่อที่ผิดหลักกรรมในทางพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ ในติตถายตนสูตรว่า บุคคลจะได้รับสุขหรือทุกข์เป็นเพราะสาเหตุจากกรรมที่ทำไว้ในชาติก่อนทั้งสิ้นเป็นเหตุเรียกว่า ปุพเพกตเหตุวาห บุคคลจะได้รับสุขหรือทุกข์ เป็นเพราะสาเหตุจากการเนรมิตของพระเป็นเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ เรียกว่า อิศสร นิมมานเหตุวาห บุคคลจะได้รับสุขหรือทุกข์ไม่ได้มีสาเหตุมาจากปัจจัยใดๆ ทั้งสิ้น เรียกว่า อเหตุอุปปัจจัยวาห ซึ่งความเชื่อดังกล่าวมาน่าจะเป็นประเด็นให้เราได้ทบทวนถึงความจริงตามที่เราได้ประสบในสังคมไทยภายใต้การเคารพในสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยว่าทุกคนมีสิทธิ์ที่จะนับถือในศาสนาหรือมีความเชื่อเป็นของตัวเองโดยความเชื่อนั้นต้องไม่ไปกระทบต่อความเป็นอยู่หรือสร้างความเดือดร้อนให้แก่ใครเป็นใช้ได้

จากความเชื่อต่างๆ ที่ได้นำเสนอมานี้สิ่งหนึ่งที่ผู้เขียนมักจะได้รับคำถามในสังคมไทยในฐานะเราเป็นอีกผู้หนึ่งที่อยู่ในวงการศึกษามีหน้าที่สอน ทำวิจัย บริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ตามภารกิจทั้ง 4 ของบุคลากรทางการศึกษาที่เรียกว่า “อาจารย์” ในมหาวิทยาลัย

แน่นอนครับ เมื่อพูดถึงการบวงสรวง คงจะมีคำถามในใจของหลายๆคนเช่น บวงสรวงทำไม ทำไมต้องบวงสรวง มีสาระอย่างไรเกี่ยวกับการบวงสรวง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าน่าจะนำเรื่องเหล่านี้มาแลกเปลี่ยนเพื่อเสริมปัญญาโดยหวังว่าในฐานะที่เราเป็นชาวพุทธ การที่เราจะเชื่ออะไรสักอย่างเราจะต้องเชื่อแบบผู้มีปัญญาหรือมี

ศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญาเสมอ ซึ่งถ้าเราได้ทำความเข้าใจถึงความเชื่อของสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความเชื่อหนึ่งที่เราปฏิเสธไม่ได้คือความเชื่อเรื่องเทวดา แม้แต่ในพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ สิ่งที่เราไม่ได้พิธีบวงสรวงบอกกล่าวเทพเทวาก่อนจะเริ่มในขั้นตอนอื่นๆ ตามลำดับ มีข้อมูลปรากฏในพระไตรปิฎก (พระไตรปิฎกเล่มที่ 22 พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ 14)

โดยมูลเหตุการณบนบานนั้นมาจาก **พลิกกรรม 5** ประวัติความเป็นมาของการบนบานบวงสรวงที่ชัดเจนจากพระไตรปิฎกคือเรื่องพลิกกรรมได้แก่

1. ญาติพลี
2. อติถิพลี
3. ปุพพเปตพลี
4. ราชพลีและ
5. เทวดาพลี

คำว่าญาติพลีคือการสงเคราะห์ญาติ **อติพลี**คือ การต้อนรับแขก **ปุพพเปตพลี**คือ การทำบุญอุทิศให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว **ราชพลี**คือ การบำรุงราชการด้วยการเสียภาษีอากร และ **เทวดาพลี**คือ การสักการะบำรุงหรือทำบุญอุทิศแก่เทวดา

ซึ่งพลิกกรรม 5 ประการนี้ได้แก่มีทั้งการทำสงเคราะห์กับคนที่มิมีชีวิตอยู่ทั้งที่ล่วงลับไปแล้วที่สำคัญคือเทวดาพลีทำบุญอุทิศสิ่งที่ไครพบูชาและถ้าเป็นกรณีบนบานบวงสรวงก็เป็นลักษณะการบอกกล่าวทำนองขออนุญาตการขอภัยถ้าเป็นการรบกวนและทำด้วยความเคารพก็เข้าข่ายพิธีบนบานบวงสรวงนี้เอง

เรื่องนี้ที่ชนะทางพระพุทธศาสนาที่มีต่อการบนบานการทำพลิกกรรม เพื่อหลีกเลี่ยงการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน(ในครั้งพุทธการมีการบูชาด้วยชีวิตสัตว์เป็นร้อยๆตัวหรือบูชาด้วยชีวิตมนุษย์)เปลี่ยนจากการทรมานเป็นความรักความเมตตาแสดงให้เห็นว่าทางพระพุทธศาสนาไม่ปฏิเสธเรื่องบูชารูปการขอพรของมงคลแต่จะขอเมื่อตนทำบุญรักษาศีลคือให้อาณาภพของการบุญและอานิสงส์การรักษาศีลนั้นเป็น

พลวะปัจจยเกื้อหนุนให้ประสบผลสำเร็จ(พระครูสิทธิรัตนานูวัตรรศ.ดร. และ คณะกรรมการบณานบวงสรวง: แนวคิดหลักการและอิทธิพลต่อสังคมไทย:2555)

การบวงสรวงคือ พิธีการทางพุทธศาสนาหรือไม่ประเด็นนี้ไม่มีผู้รู้ได้กล่าวไว้ว่าโบราณคณาจารย์ได้กระทำ เพื่อเป็นการยอมรับนับถือท่านผู้มีพระคุณยิ่งใหญ่ในชีวิต มีพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกๆพระองค์ พระปัจเจกพุทธเจ้าทุกๆพระองค์ พระอริยสงฆ์สาวก เทพให้เทวา คุณบิดามารดา อาจารย์ทุกๆพระองค์ ทุกๆชาติ รวมทั้งพระภูมิเจ้าที่ ท่านท้าวจตุรุมหาราชทั้ง ๔ ท่านพระยายมราชเคารพท่านผู้เป็นใหญ่ในทั้งโลก

การบวงสรวง คนส่วนมากเข้าใจว่าเป็นพิธีการของพราหมณ์ การบวงสรวงเป็นภาษาพราหมณ์สมัยพุทธกาลก็เป็นภาษาบาลี ส่วนภาษาไทยแปลว่า **ยอมรับนับถือท่านผู้มีพระคุณ** คือพระรัตนตรัย พรหม เทวา ผู้เป็นใหญ่ดูแลโลก ดูแลคุ้มครองผู้ที่มีบุญบารมี ไม่ให้ได้รับอันตรายจากอุบัติเหตุ จากผู้ร้าย จากภัยธรรมชาติ เป็นพิธีการบูชาพระคุณความดีของท่านที่มีคุณงามความดีต่อสรรพสัตว์ทั้งโลก

จุดประสงค์ ของการบวงสรวงมีมากมายหลายข้อ แล้วแต่จุดประสงค์ของแต่ละท่านที่จะบวงสรวงเพื่ออะไร ก็ตั้งจิตอธิษฐาน อัญเชิญท่านผู้เป็นใหญ่ ท่านผู้มีพระคุณ ถ้าศาสนาพราหมณ์ก็บูชา พระพรหม เทวาอารักษ์ ถ้าเป็นชาวพุทธก็อัญเชิญท่านผู้เป็นใหญ่สูงสุด คือองค์พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เจ้า พระอริยสาวกทุกๆพระองค์เบื้องบนพระนิพพาน คุณบิดามารดา ทุกๆชาติ เทพเจ้าพระพรหมเทวดาที่ดูแลคุ้มครองป้องกันทั้งโลก

เมื่อพระองค์ท่านเสด็จมาแล้วตามที่เรที่ตั้งใจอัญเชิญด้วยความเคารพนับถือด้วย ใจจริง ขอให้ท่านช่วยเหลืองานใหญ่ๆ ที่เราจะทำ เช่นสร้างวัด สร้างบ้าน สร้างตึก เป็นต้น ก็ทำให้ ผิวิญญาณ คนสัตว์ ได้เห็นพระท่านมา ได้โมทนา ยินดี เมื่อได้เห็นแสงสว่างจากท่านผู้บริสุทธิ์ มีปัญญาบารมี มีความสุขสดชื่นโลกก็ไม่วุ่นวายเดือดร้อนจนเกินไปสรรพสัตว์จะอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็น

ประโยชน์ของการบวงสรวงพอสรรูปเป็นข้อใหญ่ๆได้ดังนี้

1. เป็นการปฏิบัติบูชา ด้วย กาย วาจาใจ เป็นพุทธานุสสติกรรมฐาน เป็นการบูชาแบบพิธีการเทิดพระเกียรติของท่านผู้มีพระคุณยิ่งใหญ่ ไภสกาล คือองค์พระบรมโลกนาถศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกๆพระองค์ พระปัจเจกพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ พระโพธิสัตว์เจ้าทุกๆ พระองค์ พระธรรม พระอริยสงฆ์สาวกทุกๆพระองค์ คุณพ่อคุณแม่ทุกๆชาติคุณครูอาจารย์ทุกๆชาติเทพเทวาอารักษ์ผู้รักษาโลกนี้ทุกๆ พระองค์
2. เป็นการมอบกายถวายชีวิตเป็นลูกศิษย์ขององค์พระตถาคตเจ้าอย่างเป็นทางการ
3. เพื่อสงเคราะห์สรรพสัตว์ทุกดวงจิตในโลกมนุษย์ ตั้งแต่ เปรต ฝี่ วิญญาณพนजर คน ให้พ้นทุกข์ พ้นอันตราย และให้โลกอยู่ร่มเย็นเป็นสุข จากอานิสงส์ผลบุญของการบวงสรวงที่สรรพสัตว์ได้ไม่นานากับกุศลผลบุญ
4. สรรพสัตว์ทั้งหมดทุกดวงจิตวิญญาณ ทั้งฝี่และคนได้เห็นพระฉัพพรรณรังสี รัศมี 6 ประการขององค์สมเด็จพระทวงษ์สวัสดิ์โสภาคย์ที่ได้โปรดเมตตาทรงเสด็จมาเป็นองค์ พระประธานของการบวงสรวง ก็มีจิตปีติยินดีสดชื่นเบิกบานมีความสุขพ้นจากทุกข์บาปกรรม
5. เป็นการสะเดาะเคราะห์ของโลกมนุษย์ซึ่งมีแต่ความเดือดร้อนวุ่นวายจากภยันตรายต่างๆ เนื่องจากบาปกรรมของ คน สัตว์ รวมทั้งภูต ฝี่ วิญญาณมากมายหลายล้านที่คนมองไม่เห็น ฝี่ คือจิตวิญญาณของคนที่ยายแล้ว แต่ไม่ไปไหนยังคงเวียนวนอยู่ในโลก เพราะความลุ่มหลงในร่างกายตนเอง ร่างกายคนรักทรัพย์สมบัติของตนจึงไม่พ้นจากการเป็นฝี่
6. เป็นงานพุทธานุสสติ ด้วยการขอพระบารมี พระผู้มีพระภาคเจ้าได้เมตตาให้วัดถุ่มงคล ทุกชนิดมีพลังพระพุทธานุภาพ พระธรรมานุภาพ พระสังฆานุภาพ เพื่อปกป้องรักษา ป้องกันอันตราย และช่วยให้ผู้ได้วัดถุ่มงคลไปบูชามีจิตก้าวหน้าเข้าถึงพระธรรมได้รวดเร็ว

ขั้นตอนการประกอบพิธีด้วยทั่วไป

1. ไหว้พระกล่าวอัญเชิญพระผู้มีพระภาคเจ้าทุกๆพระองค์ พระปัจเจกพุทธเจ้าทุกๆพระองค์ พระโพธิสัตว์เจ้าทุกๆพระองค์ พระอริยสงฆ์เจ้า คุณบิดามารดา คุณครูอาจารย์ เทพพรหมผู้เป็นใหญ่ดูแลโลก รวมทั้งท่านท้าวมหาราชทั้ง 4 พระกัมมิจำที่ แม่พระธรณี แม่พระคงคา แม่พระโกสพ รุกขเทวดาทั่วชั้นฟ้าชั้นดินทุกๆพระองค์ขออันเชิญมาทั้งหมด

2. กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย

3. กล่าวขอขมาต่อพระรัตนตรัย

4. ตั้งจิตอธิษฐานปฎิญาณตนเป็นพุทธมามะกะ

5. กล่าวขอพรในสิ่งที่ปรารถนา แล้วแต่ท่านตั้งใจจะทำอะไร ถวายสังฆทาน ทำบุญวิหารทาน ธรรมทาน

6. ทำสมาธิ 5 นาที

7. ถวายสังฆทานทำบุญ

8. แม่เมตตาอุทิศส่วนกุศลขอฝากไปกับพระฉัพพรรณรังสีรัศมี 6 ประการ ขององค์สมเด็จพระพิชิตมารบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าไปยัง นรกโลก มนุษย์โลก เทวโลก พรหมโลก ขอให้สรรพสัตว์ ทุกดวงจิตหลุดพ้นจากภัยอันตราย มีความสุข สดชื่น และหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดโดยสิ้นเชิง

นี่คือหลักปฏิบัติทั่วไปในการประกอบพิธีบวงสรวงแต่ละครั้ง จะเห็นว่าเรา ได้ใช้โอกาสนี้ ทำทานสมาทานศีลและทำสมาธิเจริญภาวนาแม่เมตตาจิตให้แก่ สัพพสัตว์ทั้งหลายในสากลโลกนี้(แนวทางกุศลธรรมมูลเหตุแห่งความดีได้แก่ทาน ศีล ภาวนา อันจะนำไปสู่พระนิพพานในที่สุด)...แต่ก็อาจจะมีบ้างในบางพิธีกรรมจะ มีการบูรณาการตามความเหมาะสมของงาน แม้ว่าอาจจะตัดขั้นตอนบางอย่างออกไปแต่เป้าหมายก็ยังคงเป็นการแสดงออกซึ่งความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อพระรัตนตรัย เหล่าเทวดาทุกตัวตนทั่วทุกสารทิศ ทั้งในป่าเขาถ้ำนาไพร นวลนทีแม่น้ำและ นภากาศ เพื่อเป็นการบูชา เพื่อขอขมา และเพื่อขอพรขอขบารมีเพื่อเป็นสิริมงคล

แก่ชีวิต...แต่อีกสิ่งหนึ่งที่ผู้เขียนเมื่อมีโอกาสได้ทำการบวงสรวงบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย สิ่งที่จะลืมไม่ได้คือ การบอกกล่าวให้ทุกคนมองเห็นคุณความดีของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่เรากราบไหว้บูชาขอขมาว่า...ท่านมีคุณความดีอะไรที่เราจะต้องเดินตามแนวทางแห่งความดี เช่น (คุณพระรัตนตรัย พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า ฯลฯ) องค์พระญาณาค อย่างน้อยท่านก็มีคุณความดีด้านการศึกษาศีล 8 แม้เหล่าเทพาทั้งหลายท่านก็มีศีล 8 เป็นที่ตั้ง พระพรหมท่านก็มีแนวทางปฏิบัติคือการเจริญภาวนา ส่วนมนุษย์มีศีล 5 เป็นที่ตั้ง จึงเป็นเหตุให้ไปสู่เส้นทางสุคติภพ นั่นก็หมายความว่าเรามีได้บวงสรวงบูชาขอขมาและขอพรขอขบารมีอย่างเดียวกัน (มีศรัทธาแต่ขาดปัญญา) แต่ปฏิบัติไปเพื่อเห็นคุณความดีของสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นแล้วเดินตามเส้นทางแห่งกุศลทั้งหลายมี ทาน ศีล ภาวนา เป็นต้น นอกจากนี้การบวงสรวงยังเป็นการปฏิบัติตามแนวทางของพระโพธิสัตว์ทั้ง 10 ชาติที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เคยทรงบำเพ็ญมาก่อนที่จะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในชาติสุดท้ายคือเสวยชาติเป็นพระเวสสันดร โดยการตั้งสัจจะบารมีต่อหน้าองค์เหล่าเทพเทวาทั้งหลาย ที่จะทำความดีตามบารมีทั้ง 10 ชาติ 10 ประการ มีการออกบวชถวายตนเพื่อเป็นพุทธบูชา ฝึกความเพียรพยายามกระทำแต่ความดีเพียรพยายามละสิ่งเศร้าหมองใจทั้งปวง บำเพ็ญเมตตาบารมี มีความรักความปรารถนาดีต้องการให้ผู้อื่นมีความสุข รักษาศีล รักษากาย วาจาใจเรียบร้อย การตั้งจิตอธิษฐานต่อการทำความดีทั้งปวง การฝึกขันติความอดทน การฝึกอุเบกขาบารมีโดยไม่ยินดียินร้ายวางใจเป็นกลางต่อสรรพสิ่งอย่างไม่มีอคติ และการให้ทาน ซึ่งเป็นการบำเพ็ญเพียรเป็นชาติสุดท้ายของพระพุทธองค์ ทั้งหมดทั้งหมดคือการตั้งจิตอธิษฐานต่อหน้าเหล่าเทพเทวา ให้ท่านทั้งหลายได้เป็นสักขีพยานต่อการทำความดีทั้งปวงนั้นแล

อีกประการหนึ่ง ถือว่าเราได้สร้างมงคลชีวิตให้เกิดขึ้นตามมงคล 38 ประการ ในข้อ 3 ว่าด้วยการบูชาบุคคลที่ควรบูชาได้แก่

1. พระพุทธเจ้า
2. พระปัจเจกพระพุทธเจ้าหมายถึงพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา

3. พระมหากษัตริย์ผู้ตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม
4. บิดามารดา
5. ครูอาจารย์ ที่มีความรู้ดี มีความสามารถ และประพฤติดี
6. อุปัชฌาย์ หรือผู้บังคับบัญชาที่มีความประพฤติดี ตั้งอยู่ในธรรม หากแม่

พิจารณาตามเหตุและผลที่ได้นำเสนอ ก็แสดงว่าเราได้เดินตามครรลองแห่งทางมงคล ที่ประกอบไปด้วยปัญญาซึ่งมีเป้าหมายคือความสุขกายสุขใจและนำไปสู่หนทางพ้นทุกข์ในที่สุด

● บทสรุป

สรุปได้ว่า แม้ว่าความเชื่อของคนไทยจะมีความแตกต่างกัน สิ่งที่ปรากฏในสังคมไทย คนไทยได้รับอิทธิพลจากปรัชญาวัตถุนิยมของชาวตะวันตกที่เน้นความสำคัญด้าน วัตถุมากกว่าจิตใจ เป็นการส่งเสริมมนุษย์ให้เพิ่มกิเลส(ความอยาก)มากขึ้น ซึ่งขัดแย้งกับพื้นฐานการดำเนินแบบจิตนิยมเดิมของตนสังคมไทย จึงมีลักษณะขาดความเป็นเอกภาพ คือขาดความนึกคิดในความเป็นไทยที่แท้จริง ขาดจุดยืนอุดมคติ ที่จะยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันปัจจุบันคนรุ่นใหม่ก็นิยมความเจริญด้านวัตถุ ดังจะเห็นได้จากการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และรับเอา เทคโนโลยีเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านความเชื่อทางพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบัน กลายเป็น สังคมบริโภคนิยม เน้นความสำคัญด้านวัตถุมากกว่าจิตใจ ซึ่งขัดแย้งกับพื้นฐานการดำเนินชีวิตแบบพุทธเดิมของตนจึงส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม จนสภาพสังคมไทยตกอยู่ในสภาพที่เลวร้ายลงไปการดำเนินวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี อันดีงามที่บรรพบุรุษสั่งสมไว้แทบจะไม่หลงเหลือ ลักษณะความเชื่อปรับเปลี่ยนไปจากความเชื่อดั้งเดิม เชื่อในสิ่งที่มองไม่เห็นว่ามีอำนาจเหนือคน อาจ บันดาลให้ทั้งคุณและโทษ การเชื่อถือผีสิงเทวดาทำให้สังคมไทยเข้าใจหลักธรรมคลาดเคลื่อนจากหลัก คำสอนในพระพุทธศาสนาและวิถีพุทธแท้-เทียม ตลอดจนคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม จึงเกิดความสับสนขึ้น ในสังคมไทย เพราะ

พฤติกรรมของชาวพุทธควรเชื่ออย่างไรและเชื่ออะไรบ่งบอกการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันการนำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังนั้นการค้นพบความ เชื่อที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่จะนำมาปรับใช้ได้ในสังคมไทย คือ ความเชื่อกฎแห่งกรรม เป็นกระบวนการ ก่อกรรม และการให้ผลของกรรมอย่างเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งกระบวนการก่อกรรมนั้นต้องประกอบด้วย เจตนา ดังนั้นจึงเป็น คำสอนที่สำคัญยิ่งเรื่องหนึ่งในพระพุทธศาสนา โดยสอนให้มนุษย์เชื่อเรื่องกรรม ผล ของกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว โดยมีหัวใจหลักคือการสร้างความดี ละเว้นความ ชั่วทั้งปวง และทำจิตใจ ให้บริสุทธิ์อยู่เสมอ อันนำไปสู่ความสงบสุขของตนเองและ ประเทศชาติ

สิ่งที่น่าคิด แม้เราจะปฏิเสธไม่ได้ว่า สังคมไทยอาจจะลืมนึกความเชื่อดั้งเดิมโดย มองผ่านในเรื่องความเชื่อเหตุและผลตามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านได้ ตรัสสอนไว้ สิ่งหนึ่งที่ผู้เขียนพยายามที่จะสื่อสารได้แก่ ทำอย่างไรให้ผู้เชื่อเรื่องของ เทวดา และมีความเชื่อเรื่องการบวงสรวงจะมีความเข้าใจในเป้าหมายของการ บวงสรวงอย่างแท้จริง โดยมีได้ทำการบวงสรวงที่ปราศจากสติปัญญา ซึ่งก็มีเป้าหมายหลักๆได้แก่

1. บวงสรวงเพื่อการบูชา บูชาคุณของของพระรัตนตรัย มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และเหล่าเทพเทวาทั้งหลาย ทั้งรุกขเทวา พรหมเทวา และอากาศ เทวา ตลอดถึงเหล่านาคานาคีทั้งหลายเป็นต้น

2. เป็นการขมาต่อ พระรัตนตรัย มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และเหล่า เทพเทวาทั้งหลาย ทั้งรุกขเทวา พรหมเทวา และอากาศเทวา ตลอดถึงเหล่านาคา นาคีทั้งหลายเป็นต้น

3. เป็นการขอพรขอขมาต่อพระรัตนตรัย มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และเหล่าเทพเทวาทั้งหลาย ทั้งรุกขเทวา พรหมเทวี และอากาศเทวา ตลอดถึงเหล่านาคานาคีทั้งหลายเป็นต้นแต่ต้องอยู่ภายใต้การปฏิบัติตามหลัก ปัญญา ศีล สมาธิ คือปฏิบัติตามหลักธรรมมรรค 8 มิใช่เป็นแต่เพียงการขอพรขอขมาอย่างเดียวแต่

ต้องควบคู่ไปกับการปฏิบัติธรรมด้วย เช่น โดยการขอพรขอบารมีนั้น มิใช่เป็นแค่ การบนบานสารกล่าวแต่เพียงลมปาก แต่เป็นการตั้งสัจจะบารมี อธิษฐานบารมี ที่ จะทำกิจการงานนั้นๆ สิ่งนั้นๆ ให้บรรลุผล ด้วยวิริยะบารมี ขันติบารมี เมตตาบารมี ด้วยปัญญาบารมีเป็นต้น ซึ่งแนวทางแห่งปัญญาี้ จะเป็นแนวทางที่สามารถถล่มล้าง คำสบประมาทของผู้ที่มองถึงพฤติกรรมของคนที่มีความเชื่อในทางสายมูทั้งหลาย ว่า เราเชื่อสิ่งที่มองไม่เห็น และเชื่อว่าการบนบานสารกล่าวจะทำให้สำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาแต่หาู้ไม่ว่า เรามีเพียงแต่ให้ความสำคัญในเรื่องของวัตถุด้านเดียวแต่การที่จะได้มาซึ่งวัตถุสิ่งของใดๆต้องอาศัยกรรมมีธรรมนำพาสู่ความสำเร็จนั้น แล้วท่านทั้งหลายเห็นว่าอย่างไรครับ

เอกสารอ้างอิง

- พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2553).
- दनัย ไชโยธธา. (2538). *ลัทธิศาสนาและระบบความเชื่อกับประเพณีนิยมในท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นินิ เอียวศรีวงศ์. (2543). *พุทธศาสนาในความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2545). *เชื่อกกรรมรู้กรรมแก้กรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก จำกัด.
- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๒ พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ ๑๔ อังคุตตรนิกาย ปัญจก-ฉักกนิบาต พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกายมูล ปัณณาสกัเล่มที่ 12*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ และนิการวรรณ วิรัชนิการวรรณ. (2533). *การเข้าทรงและร่างทรง*. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์.
- อมรรัตน์ จันทร์เพ็ญสว่าง. (2537). *จิตวิทยาศาสนาและความเชื่อและความจริง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กองทุนปี.ทราเวน. ไทย-ไทย: พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔
- พระครูใบฎีกาหัสดี กิตตินนโท, ผศ.ดร.(2563). *วิถีแห่งความเชื่อของชาวพุทธในสังคมไทย*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครราชสีมา

ภาคผนวก

- บวงสรวง** (-สวง) ก. บูชาเทวดาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยเครื่องสังเวยและดอกไม้ธูปเทียนเป็นต้น.
- บวง** ก. บูชา เช่น บวงเทพทุกเดือนถ้า มณฑล ทวีปเอช (นิ. นรินทร์), มักใช้เข้าคู่กับคำอื่น เช่น บนบวง **บวงสรวง** บำบวง.
- พลี ๑** (พลี) น. การบวงสรวง, เครื่องบวงสรวง, ส่วย, การบูชา, (ตามแบบมี ๕ คือ ญาติพลี สงเคราะห์ญาติ, อดิธิพลี ต้อนรับแขก, เปตพลี ทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย, ราชพลี ถวายเป็นหลวง มีเสียภาษีอากรเป็นต้น, เทวดาพลี ทำบุญอุทิศให้เทวดา, และแบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ ธรรมพลี อุทิศกุศลให้ และ อามิสพลี ให้สิ่งของ).
- พลี ๒** (พลี) ก. เสียสละ เช่น พลีชีพเพื่อชาติ, บวงสรวงเชิญเอามา (ใช้แก่ ยาสมนไพร) เช่น ไปพลียาที่ต้นเทียน คือ ไปบวงสรวงเก็บต้นเทียนหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของต้นเทียนมาทำยารักษาโรค.
- ยาชกะ** (-ชะกะ) น. ผู้ที่ทำพิธีบูชาหรือพิธีบวงสรวงแทนผู้อื่น.
- สังเวย** ก. บวงสรวง, เช่นสรวง, เช่น สังเวยเทวดา.
- โหราจารย์** (โหระ-) น. พราหมณ์พวกหนึ่งมีหน้าที่สวดสวดดีและอาราธนาเทพต่างๆ ให้มาร่วมในพิธีบูชาบวงสรวง.